

Accountants moeten meer aandacht geven aan fraude

Door recente boekhoudschandalen, zoals bij betaaldienstverlener Wirecard, is de discussie over de rol van de accountant rondom fraude weer terug. Een discussie die zo oud is als het vak zelf. Moet een controlerend accountant elke fraude ontdekken? Nieuwe spelregels zijn in de maak.

» [Download dit artikel \(pdf\)](#)

» [Download het hele nummer \(pdf\)](#)

Marc Schweppe

Het schandaal rondom de Duitse betaaldienstverlener Wirecard leest als een scenario voor een speelfilm. Intimidatie van journalisten, gefingeerde bankverklaringen, nepadressen, arrestaties en een op de vlucht geslagen coo, tegen wie een internationaal opsporingsbevel loopt. Hoe kan het dat de controlerend accountant zo'n fraude niet heeft gezien, is de veel gestelde vraag. Lastig te beoordelen voor wie het dossier niet kent, maar zeker is dat de accountant onder vuur ligt, net als de Duitse toezichthouder.

Fraude, corruptie, witwassen: het zijn praktijken van alle tijden. Het accountantsberoep, in Nederland dit jaar precies 125 jaar officieel georganiseerd, ontstond vanwege een al even kleurrijke fraude: de Pincoffs-affaire. Dat was destijds de druppel, maar al langer was duidelijk dat er behoefte was aan externe controle van boekhoudingen. Dat had alles te maken met economische vooruitgang en de opmars van naamloze vennootschappen. Vertrouwen alleen was niet meer genoeg.

Hoewel dus ooit ingesteld als reactie op een groot boekhoudschandaal, worstelt het accountantsvak al een eeuw met de eigen rol rondom fraude. Limperg introduceerde al in 1926 het begrip 'verwachtingskloof', dat vaak in één adem wordt genoemd met het opsporen van fraude.

Gedragswetenschapper

De doelstelling van accountantscontrole is het krijgen van een redelijke mate van zekerheid dat financiële overzichten vrij zijn van een afwijking van materieel belang "die het gevolg is van fraude of van fouten". Maar de accountant is geen opsporingsambtenaar, zo wordt gezegd. En fraude is vaak niet eenvoudig te ontdekken. "Goede fraude is een goed verscholen verhulling van de waarheid, zodanig dat het een goed contract, een goede factuur of een goede geldstroom lijkt", stelt forensisch accountant Peter Schimmel. "Zie dan als accountant dat bedrog maar eens te achterhalen, daar moet je haast gedragswetenschapper voor zijn."

De maatschappij, de journalistiek en ook investeerders zijn vaak kritisch over accountants. "Het zou helpen als die de controleverklaring beter zouden lezen", stelde VU-hoogleraar externe verslaggeving Arjan Brouwer eerder, "want ze missen vaak de informatie in die verklaring over de reikwijdte van de controle of rondom materialiteit".

Tegelijk is het beroep zich bewust van de verwachtingen van het maatschappelijk verkeer. Reden waarom de beroepsregels rondom fraude al eerder in een toegankelijke vorm als 'fraudeprotocol' werden gepresenteerd. Sindsdien zijn over fraude en de rol van de accountant aanbevelingen gedaan in de rapporten van de MCA en CTA, waar de politiek gevoelig voor is.

Concreet en meer zichtbaar

Daarom gaat de NBA accountants verplichten om informatie over hun werkzaamheden rondom fraude en continuïteit in de controleverklaring op te nemen. "Vanwege de zwaarwegende maatschappelijke belangen wil de NBA, in samenspraak met de kwartiermakers, de komende tijd het accent leggen op fraude en (dis)continuïteit", aldus NBA-voorzitter Marco van der Vegte in een brief aan de vaste commissie voor financiën van de Tweede Kamer. De NBA wil haar beleid op deze gebieden "concreet en meer zichtbaar tot uitdrukking brengen".

Accountants worden op korte termijn verplicht om in hun controleverklaring altijd aan te geven welke werkzaamheden zijn verricht in het kader van frauderisico's en de eventuele bevindingen daarbij. De Werkgroep Fraude van de NBA gaat dat voorstel vanuit de regelgeving verder uitwerken, zodat het voor de controles over het boekjaar 2021 verplicht kan worden gesteld, zo stelt werkgroep-voorzitter Sander Kranenburg in een toelichting op Accountant.nl. "Tegelijkertijd gaan wij met pilots aan de slag, om accountants voor het boekjaar 2020 te helpen om deze rapportering al zoveel mogelijk in de controleverklaringen op te nemen."

Voortgang meten

De werkgroep wil periodiek de voortgang meten ten aanzien van prestaties op het gebied van fraude. Naast input voor de nieuw te ontwikkelen audit quality indicators (AQI's) wordt ook onderzocht met welke andere KPI's de voortgang rondom fraude zichtbaar kan worden gemaakt. Hiervoor zijn uitvragen gedaan bij accountantsorganisaties, met als doel eind 2020 tot een publicatie te komen, aldus Kranenburg. "Daarnaast zetten wij dit najaar een nulmeting over het fraudebewustzijn onder onze individuele leden uit, om leerpunten voor het beroep te identificeren ter verdere ontwikkeling van de leden. Wij zullen deze meting jaarlijks gaan herhalen."

Ondertussen gaat het accountantsberoep afspraken maken met bedrijven, investeerders en beleggers om effectiever samen te werken op het terrein van frauderisicobeheersing, benadrukt NBA-voorzitter Van der Vegte in zijn brief aan de Tweede Kamer. Ook zet de NBA een 'expertpanel' op dat casuïstiek gaat verzamelen, het gebruik van geavanceerde detectietools bevordert en kennis hierover beschikbaar stelt. Dat alles levert de Werkgroep Fraude een volle agenda op. "Maar het uiteindelijke doel is helder: er samen voor zorgen dat wij als accountants invulling geven aan de gerechtvaardigde verwachting van het maatschappelijk verkeer dat wij materiële fraudes (helpen) ontdekken. Niets meer en niets minder", aldus werkgroepvoorzitter Kranenburg.

Marc Scheppe is hoofdredacteur Accountant en Accountant.nl.

GERELATEERD

STATISTICAL AUDITING (94) | 17 september 2021

Fraudeonderzoek en steekproeven

Wat kenmerkt een fraudeonderzoek? Hoe moet men zo'n onderzoek, methodologisch gezien, aanpakken? Kortom: wat wil men bewijzen? Dat de desbetreffende organisatie... →

FRAUDE EN CONTINUÏTEIT | 13 september 2021

Fraude en continuïteit in de controleverklaring - Accountants zetten een stap voorwaarts

De NBA publiceert een consultatiedocument, dat accountants verplicht om in de controleverklaring altijd te rapporteren over fraude en continuïteit. →

Marcel Pheijffer

DISCUSSIE | Column | 07 juli 2021

Pssst Arjan: er staat een olifant in je kamer...

De 'olifant in de kamer' is het beroep dat accountants doen op de geheimhoudingsplicht ten opzichte van derden, aldus Marcel Pheijffer in reactie op een recente... →

Arjan Brouwer

DISCUSSIE | Column | 02 juli 2021

Fraude?! Ssssst....

Laten we werk maken van het opheffen van de geheimhoudingsplicht voor de communicatie tussen accountants, meent Arjan Brouwer. →

NIEUWS | 17 juni 2021

'Fraude die accountant niet zag, zat ingenieur in elkaar'

De fraude die een controller bij participatiebedrijf KempenPlus pleegde zat dusdanig specialistisch en ingenieur in elkaar, dat het lastig was voor accountant EY... →
